

U S N E S E N Í

Krajský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marty Štolbové a soudců JUDr. Tomáše Němce a Mgr. Šárky Hájkové ve věci oprávněné **PROFI CREDIT Czech, a.s.**, se sídlem Praha 1, Klimentská 1216/46, IČO 618 60 069, zastoupené JUDr. Kateřinou Perthenovou, advokátkou se sídlem Hradec Králové, Velké náměstí 135/19, proti povinné **J. V.** narozené **...**, bytem **N. ...**, zastoupené Mgr. Petrem Němcem, advokátem se sídlem Praha 4, Mendíků 1396/9, o **zastavení exekuce**, o odvolání povinné proti usnesení Okresního soudu v Berouně ze dne 13.6.2017, č.j. 14 EXE 2345/2016-28,

t a k t o :

I. Usnesení soudu prvního stupně se **mění** tak, že se **zastavuje** exekuce vedená podle pověření Okresního soudu v Berouně ze dne 1.12.2016, č.j. 14 EXE 2345/2016-14, soudním exekutorem JUDr. Lukášem Jíchou, Exekutorský úřad Přerov.

II. Oprávněná je **povinna** nahradit soudnímu exekutorovi JUDr. Lukáši Jíchovi, Exekutorský úřad Přerov, se sídlem Přerov, Komenského 38, na nákladech exekuce 7.865,- Kč do tří dnů od právní moci tohoto usnesení.

III. Oprávněná je **povinna** nahradit povinné na nákladech řízení před soudem prvního stupně 13.818,20 Kč a na nákladech odvolacího řízení 13.818,20 Kč do tří dnů od právní moci tohoto usnesení k rukám jejího zástupce.

O d ů v o d n ě n í :

Okresní soud v Berouně (dále jen „soud prvního stupně“) usnesením ze dne 13.6.2017, č.j. 14 EXE 2345/2016-28, zamítl návrh povinné na zastavení exekuce.

Soud prvního stupně poukázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 33 Cdo 1616/2014 či sp.zn. 20 Cdo 2927/2016 a usnesení Ústavního soudu sp.zn. II. ÚS 3413/12, podle nichž je platná rozhodčí smlouva uzavřená na samostatné listině, podle níž majetkový spor rozhodne jeden z několika jednoznačně (jmenovitě) určených rozhodců ad hoc vybraný žalobcem. Předmětná rozhodčí smlouva tedy vyhovuje podmínkám § 7 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení. Rozhodčí smlouva je smlouvou samostatnou a samostatně je posuzována její platnost a účinnost. Z návrhu povinné na zastavení exekuce nelze uzavřít, že by přistoupila k uzavření smluv ve finanční či jiné tísní. Povinná za minimální opatrnosti si měla být vědoma, že uzavírá rozhodčí smlouvu. Svým podpisem stvrdila, že byla oprávněnou poučena o povaze rozhodčího řízení a o právních důsledcích uzavření rozhodčí smlouvy. Není podstatné, že v rozhodčích smlouvách oprávněné figurují stejné osoby rozhodců. Podle usnesení Nejvyššího soudu sp.zn. 30 Cdo 3712/2012 a nálezů Ústavního soudu sp.zn. I. ÚS 871/11 a sp.zn. IV. ÚS 2735/11 není exekuční soud oprávněn přezkoumávat věcnou správnost exekučního titulu. Na tom nemění nic ani závěry nálezů Ústavního soudu sp.zn. III. ÚS

4084/12 a sp.zn. I. ÚS 199/11, neboť v nich byla rozhodčí doložka vtělena do smlouvy o úvěru, což v tomto případě nenastalo. Je proto nedůvodná námitka povinné o absolutní neplatnosti smlouvy o revolvingovém úvěru pro rozpor s dobrými mravy. Podle rozsudku Nejvyššího soudu sp.zn. 33 Cdo 2675/2007 podle § 31 písm. f) zákona o rozhodčím řízení nelze zrušit rozhodčí nález proto, že zavazuje k plnění, které je v rozporu s dobrými mravy.

Proti tomuto usnesení podala včas odvolání povinná, která se domáhá jeho změny a zastavení exekuce, oprávněné uložení povinnosti nahradit náklady řízení povinné a rozhodnutí, že soudní exekutor nemá právo na náhradu nákladů exekuce. Poukazuje na judikaturu Ústavního soudu, že exekuční soudy nemohou poskytovat právní ochranu zjevné nespravedlnosti, a že soud musí přezkoumávat platnost úvěrových smluv, do nichž je rozhodčí doložka včleněna, neboť neplatnost celé úvěrové smlouvy má za následek i neplatnost rozhodčí doložky, byť ta by sama o sobě obstála jako platná. Zde odkazuje na nálezy Ústavního soudu sp.zn. III. ÚS 4084/12, I. ÚS 199/11 či II. ÚS 2230/16. Předmětná rozhodčí smlouva je rozhodčí doložkou včleněnou technicky do jedné smlouvy hlavní a platí-li závěr nálezu Ústavního soudu sp.zn. III. ÚS 4084/12 o rozhodčí doložce, měl by platit i o rozhodčí smlouvě. Proti tomu sice stojí rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 29 Odo 1222/2005, ale přednost má rozhodnutí Ústavního soudu s tím, že není rozdíl mezi rozhodčí doložkou a rozhodčí smlouvou. Rozhodčí smlouva a volba rozhodců nebyla individuálně projednána, povinná neměla možnost ovlivnit výběr rozhodců v rozhodčí smlouvě, která má charakter formulářových smluv. Smlouva je jen fiktivně vyvážena, neboť je nepravděpodobné, že by v případě úvěrové smlouvy byla povinná žalobcem. Klíčový je seznam rozhodců, které vybrala oprávněná. Ti rozhodují tisíce sporů oprávněné a jsou tak na ní ekonomicky závislí. Například rozhodce JUDr. Eva Vaňková pro oprávněnou k 16.8.2016 rozhodla 27.741 sporů. Zde odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu sp.zn. 26 Cdo 3631/2015, 30 Cdo 2401/2014 a 26 Cdo 3662/2014 a nález Ústavního soudu sp.zn. IV. ÚS 3402/13. Rozhodnutí soudu prvního stupně je nepřezkoumatelné, protože se nevypořádalo se všemi argumenty povinné. Jestliže oprávněná věděla, že rozhodce Mgr. Jan Fišer rozhoduje spory ignorujíc ustanovení na ochranu spotřebitele, dobré mravy a veřejný pořádek, jednala od počátku v rozporu s dobrými mravy. V úvěrové smlouvě jsou sjednány excesivní výše úroků, nepřiměřené sankce v podobě smluvní pokuty 0,25% denně, vysoká úroková sazba 126,60% p.a.. Exekuční titul nemůže obstát, neboť byl získán sérií protiprávních úkonů přičicích se dobrým mravům a zákonu. Ujednání v rozhodčí smlouvě, které vylučuje právo spotřebitele podat žalobu k soudu, způsobuje absolutní neplatnost rozhodčí doložky, neboť je v rozporu s § 56 odst. 1 obč. zák. a Směrnicí Rady č. 93/13/EHS v bodě 1 písm. q), podle níž je takové ujednání nepřiměřenou smluvní podmínkou. Mgr. Jan Fišer rozhodoval pro oprávněnou spory ve větším množství. Jeho dlouhodobou rozhodovací činnost dokládá rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 31.8.2011, č.j. 38 ICm 178/2010-77, v němž soud uzavřel, že dlužník neměl možnost nominovat vlastního rozhodce či přimět věřitele k vypuštění rozhodčí doložky a rozhodčí doložka je tak věřiteli fakticky vnučena. Povinná odkázala i na usnesení Okresního soudu v České Lípě sp.zn. 23 EXE 2480/2016, Okresního soudu v Novém Jičíně sp.zn. 56 EXE 767/2014, Okresního soudu v Karvině sp.zn. 46 EXE 1546/2014 či Okresního soudu ve Vsetíně sp.zn. 31 EXE 1803/2016, která přisvědčila jejímu názoru, že smlouva o úvěru a rozhodčí smlouva jsou vzájemně provázané a je-li smlouva o úvěru neplatná pro rozpor s dobrými mravy, je neplatná i rozhodčí smlouva. Samotné zařazení JUDr. Evy Vaňkové, která je evidentně ekonomicky závislá na oprávněné, způsobuje neplatnost rozhodčí smlouvy, neboť pokud oprávněná s tímto vědomím zařazuje do rozhodčích smluv rozhodce, kteří nejsou nezávislí, nestranní a rozhodují v rozporu s kogentními ustanoveními na ochranu spotřebitele, jedná v rozporu s dobrými mravy od počátku.

Oprávněná ve vyjádření k odvolání navrhla potvrzení usnesení soudu prvního stupně. Rozhodce, který spor rozhodoval, byl jmenovitě určen v rozhodčí smlouvě, s níž povinná souhlasila. Pokud by s jednotlivými ujednáními rozhodčí smlouvy nesouhlasila, nemusela ji v souladu se zásadou autonomie vůle uzavírat. Za přiměřeného použití o.s.ř. princip nezávislého a nestranného rozhodování určující pro rozhodování soudců se uplatní i pro rozhodování rozhodců. V případě rozhodčího řízení jsou autonomie stran a právo volby rozhodce nebo podílení se na jeho určení jednou ze základních zásad rozhodčího řízení. Zde odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 23 Cdo 3150/2012 či 2 Cdon 828/96. Žádný právní předpis nezakazuje, aby rozhodčí doložka nebyla obsažena ve formulářové smlouvě. Zde odkazuje na usnesení Ústavního soudu sp.zn. IV. ÚS 2518/12, IV. ÚS 1281/12 či II. ÚS 3413/12. Rozhodčí smlouva obsahuje osoby konkrétně vyjmenovaných rozhodců ad hoc, na nichž se účastníci dohodli. Obě strany věděly, že jejich případný spor bude rozhodovat jeden z nich. Účastníci právního vztahu jsou povinni vyvinout dostatečnou míru uvážlivosti při zavírání závazkového právního vztahu, každý je povinen střežit svá práva a podle judikatury Nejvyššího soudu - rozhodnutí sp.zn. 23 Cdo 1201/2009 - není problém pro průměrného spotřebitele přečtení smlouvy a porozumění jejímu obsahu. Nemůže jít k tíži jedné smluvní strany, že si druhá počíná neopatrně. Uzavřená rozhodčí smlouva je platným právním úkonem, jak vyplývá z rozsudku Vrchního soudu v Praze sp.zn. 9 Cmo 181/2012, který obstál i před Ústavním soudem (věc sp.zn. II. ÚS 3413/12), či z judikatury Nejvyššího soudu - rozhodnutí sp.zn. 21 Cdo 1637/2014, 33 Cdo 1616/2014, 33 Cdo 1354/2014, 33 Cdo 1039/2015 či 33 Cdo 913/2014. V rozhodčím řízení rozhoduje osoba na smluvních stranách nezávislá, rozhodčí řízení je vedeno v souladu s právním řádem a obě smluvní strany mají stejné podmínky. Mezi účastníky nebyla uzavřena rozhodčí doložka, ale samostatná rozhodčí smlouva a nelze tak hovořit o neindividuálním sjednání a uzavření smlouvy, proto také nelze použít závěry Nejvyššího soudu, jež jsou uváděné povinnou, neboť ty se vztahují k rozhodčím doložkám upraveným ve smluvních podmínkách. Povinná byla v průběhu rozhodčího řízení i po doručení rozhodčího nálezu pasivní. Pokud jde o možnost přezkumu exekucním soudem věcné správnosti exekučního titulu, poukazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 30 Cdo 3712/2012, podle něhož exekuční soud není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost exekučního titulu, nepřihlíží ani k vadám nalézacího řízení. Ve vztahu k úroku, RPSN a smluvním pokutám povinná podpisem smlouvy o úvěru stvrdila, že souhlasí se smluvními ujednáními a tehdy proti nim ničeho nenamítala a poskytnuté finanční prostředky přijala a zavázala se je splatit, proto nejsou v rozporu s dobrými mravy, navíc jejich výše je přiměřená a odpovídá i jejich významu. Ochranu spotřebitele nelze pojímat jako nejvyšší právní princip, který je možné aplikovat neomezeně. Není možné zanedbávat zásadu proporcionality. Je třeba vycházet i z jiných obecně platných zásad, jako je zásada právní jistoty a podobně. Smluvní ujednání nejsou v rozporu s dobrými mravy, smlouva je platná a účastníky zavazuje. Jedním ze základních principů výkladu smluv je priorita výkladu, který nezakládá neplatnost smlouvy před výkladem, který neplatnost smlouvy zakládá, jsou-li možné oba výklady. Zde odkazuje na nález Ústavního soudu sp.zn. IV. ÚS 1783/11. Mgr. Fišer je oprávněnou ustanovován jako rozhodce v rozhodčích smlouvách a doložkách od roku 2009, od roku 2016 již nikoliv. Oprávněná neví, kolik sporů pro ni rozhodoval, neboť si nevede evidenci svých sporů podle rozhodců, kteří rozhodují. Úvěrové smlouvy bylo možno uzavřít i bez uzavření smlouvy rozhodčí, ale oprávněná nezaznamenala, že by v této věci povinná o to projevila zájem. Úvěrová smlouva i rozhodčí smlouva byly uzavřeny svéprávnými subjekty, které měly zvážit důsledky z toho plynoucí. Opačný postup by znamenal porušení základních principů, a to že je třeba plnit smlouvy, že každý má být bdělý svých práv. Namítá-li povinná ekonomickou závislost a podjatost rozhodce, měla to učinit v řízení rozhodčím. V exekucním řízení to již učinit nemůže. Tato závislost navíc nebyla prokázána.

Krajský soud v Praze jako soud odvolací přezkoumal napadené rozhodnutí a řízení, jež mu předcházelo, podle § 212 ve spojení s § 212a odst. 1, odst. 5 občanského soudního řádu (dále jen „o.s.ř.“) za použití § 52 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb. (dále jen „exekuční řád“) a odvolání povinné shledal důvodným.

Z obsahu spisu se podává, že soudní exekutor JUDr. Lukáš Jícha, Exekutorský úřad Přerov, byl pověřen vedením exekuce na základě pověření Okresního soudu v Berouně ze dne 1.12.2016, č.j. 14 EXE 2345/2016-14, k vymožení pohledávky oprávněné ve výši 47.592,- Kč s úroky z prodlení a smluvní pokutou, nákladů předcházejícího řízení a nákladů exekuce podle rozhodčího nálezu rozhodce Mgr. Jana Fišera ze dne 26.11.2014, č.j. 103 Rozh 7520/2016-7. Účastníci uzavřeli dne 12.11.2013 rozhodčí smlouvu, na předtiskovém formuláři, upravující podmínky, za kterých budou řešeny spory vzniklé ze smlouvy o revolvingovém úvěru č. 9100762286. V rozhodčí smlouvě si sjednali, že veškeré spory budou rozhodovány kterýmkoliv z dohodnutých rozhodců, uvedených v bodě 3.3., jemuž žalobce doručí žalobu, podle ve smlouvě uvedených pravidel. V bodě 3.3. smlouvy je vyjmenováno třináct rozhodců, jsou jimi: 1. JUDr. Eva Vaňková, 2. Mgr. Marek Landsmann, 3. JUDr. Martin Týle, 4. JUDr. Jiří Kolařík, 5. Mgr. Jan Fišer, 6. Mgr. Tomáš Horký, 7. Mgr. Radek Lubina, 8. Mgr. Michal Wiedermann, 9. Mgr. Kristýna Wiedermannová, 10. JUDr. Ing. Pavel Fabian, 11. JUDr. Michal Marčišin, 12. Mgr. Vít Biolek a 13. JUDr. Petr Wildt, Ph.D., všichni s uvedením evidenčního čísla ČAK, identifikačního čísla a sídla. Předžalobní výzvou ze dne 3.9.2014, odeslanou téhož dne, byla povinná mimo jiné vyzvána, aby ze seznamu rozhodců uvedených v rozhodčí smlouvě zvolila rozhodce s poučením, že neučiní-li tak ve lhůtě 15 dnů od data odeslání výzvy, vybere rozhodce oprávněná. V rozhodčí smlouvě byl ujednán poplatek a náhrada nákladů řízení rozhodce 1.100,- Kč za rozhodčí řízení v prvním stupni a 6.500,- Kč za přezkumné řízení. Návrh na uzavření smlouvy o revolvingovém úvěru č. 91009762286 ze dne 12.11.2013 byl sepsaný za oprávněnou I. D. s povinnou jako úvěrovanou. Podle něho měl být povinné poskytnut spotřebitelský úvěr ve výši 50.000,- Kč, splatný ve splátkách po 3.859,- Kč po dobu 36 měsíců, s výpůjční úrokovou sazbou 126,61% a výší RPSN 126,60%. Úvěrující oprávněná návrh přijala 21.11.2013, o čemž povinnou dopisem ze dne 21.11.2013 informovala. Povinná nepodala žalobu na zrušení rozhodčího nálezu ani nepožádala o přezkum rozhodčího nálezu. Okresní soud v Ústí nad Orlicí potvrdil 16.8.2016, že eviduje 27.741 rozhodčích spisů oprávněné, vystupující jako žalobce, rozhodnuté rozhodcem JUDr. Evou Vaňkovou. Předseda Okresního soudu v Pardubicích dne 30.8.2016 odmítl žádost zástupce povinné o poskytnutí informace o počtu rozhodčích spisů rozhodce Mgr. Jana Fišera, v nichž oprávněná vystupuje jako žalobkyně. Rozhodce Mgr. Jan Fišer uvedl, že jako možný rozhodce je v rozhodčích smlouvách oprávněné uváděn od roku 2009. Není schopen vyjádřit, kolik sporů pro oprávněnou rozhodoval, ale je to v řádech stovek sporů ročně. Jde o cca 80% jeho agendy.

Z výpovědi povinné zjistil odvolací soud, že vše s oprávněnou vyřizovala e-mailem nebo po telefonu, s její zástupkyní se sešla osobně až při podpisu úvěrové smlouvy, rozhodčí smlouvy a dalších listin. Bylo jí řečeno, že rozhodčí smlouva je uzavírána kvůli tomu, že když se nebude platit, dá to oprávněná k soudu. Nebylo jí řečeno, že nemusí podepsat rozhodčí smlouvu, že může do smlouvy zasáhnout.

Odvolací soud nedoplnil dokazování výsledky rozhodců Mgr. Jana Fišera a JUDr. Evy Vaňkové pro nadbytečnost, neboť to, kolik sporů a od kdy rozhodují jako rozhodci ve sporech oprávněné, bylo zjištěno ohledně rozhodce, který rozhodoval v projednávané věci, jeho zprávou a ohledně rozhodce JUDr. Evy Vaňkové byl počet sporů rozhodovaných pro oprávněnou zjištěn se zprávou Okresního soudu v Ústí nad Orlicí.

Podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže je výkon rozhodnutí nepřipustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat.

Podle § 2 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů v platném znění (v textu jen „zákon o rozhodčím řízení“) (tj. ve znění platném a účinném v době sjednání rozhodčí smlouvy) strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva).

Podle § 7 odst. 1, věta první a třetí, zákona o rozhodčím řízení rozhodčí smlouva má zpravidla určit počet i osoby rozhodců anebo stanovit způsob, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny. Rozhodce může být určen i stranami dohodnutou osobou nebo způsobem uvedeným v pravidlech pro rozhodčí řízení podle § 19 odst. 4. Konečný počet rozhodců musí být vždy lichý.

V exekučním řízení soudu přísluší zkoumat předpoklady, jež jsou rozhodné pro vedení exekuce. Jedním z nich je i to, zda exekuční titul byl vydán orgánem, který k tomu měl pravomoc. Proto se exekuční soud má zabývat otázkou, zda předmětný rozhodčí nálezn byl vydán pravomocným orgánem. To vyplývá z judikatury Ústavního soudu i Nejvyššího soudu, například z nálezů sp.zn. IV. ÚS 2735/11, III. ÚS 1624/12, IV. ÚS 3779/11, IV. ÚS 4709/12 a usnesení sp.zn. 31 Cdo 958/2012, publikovaného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 92/2013. Na povinnosti soudu přezkoumávat kdykoliv za řízení otázku nedostatku pravomoci rozhodce, a to i tehdy, pokud povinný v rozhodčím řízení neexistenci (respektive neplatnost) rozhodčí doložky nenamítl, nic nemění novela zákona o rozhodčím řízení účinná od 1.4.2012 a jak vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 31 Cdo 958/2012, publikovaného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 92/2013, nedostatek pravomoci rozhodce vydat rozhodčí nálezn pro absolutně neplatnou rozhodčí doložku je důvodem pro zastavení exekuce v každém jejím stadiu, pokud byla v takovém případě exekuce i přes vady rozhodčí doložky nařízena. To ostatně vyplývá i z usnesení Nejvyššího soudu sp.zn. 30 Cdo 3396/2014.

Pokud povinná namítá absolutní neplatnost smlouvy o revolvingovém úvěru pro rozpor s dobrými mravy, je třeba uvést, že exekuční řízení je ovládáno zásadou, podle níž exekuční soud není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost exekučního titulu, nepřihlíží ani k vadám nalézacího řízení (usnesení Nejvyššího soudu sp.zn. 30 Cdo 3712/2012). I Ústavní soud v souvislosti s řešením otázky nedostatku pravomoci rozhodce v exekučním řízení dospěl k závěru, že rozhodčí nálezn nemůže být přezkoumáván z hlediska jeho věcné správnosti, když exekuční řízení je ze své podstaty určeno pouze pro faktický výkon rozhodnutí, nikoliv pro autoritativní nalézání práva. Stejně tak není řízením přezkumným (nálezy Ústavního soudu sp.zn. I. ÚS 871/11, IV. ÚS 2735/11). Na těchto závěrech nemění nic ani povinnou odkazované nálezy Ústavního soudu sp.zn. III. ÚS 4084/12 a I. ÚS 199/11, neboť v nich byla rozhodčí doložka vtělena do smlouvy o úvěru, přičemž v projednávané věci zde existuje rozhodčí smlouva vedle smlouvy úvěrové jako smlouva samostatná. V povinnou odkazovaných rozhodnutích Ústavní soud vycházel rovněž ze situace, kdy vedle vysoké smluvní pokuty zajišťovacím institutem byly bianco směnky bez uvedení výše sumy.

Podle § 56 odst. 1 obč. zák. za použití § 3028 odst. 3, věty první, o.z. (když úvěrová a rozhodčí smlouva byly uzavřeny před 1.1.2014) spotřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat

ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran.

Podle § 55 odst. 2 obč. zák. za použití § 3028 odst. 3, věty první, o.z. (když úvěrová a rozhodčí smlouva byly uzavřeny před 1.1.2014) ujednání ve spotřebitelských smlouvách podle § 56 jsou neplatná.

S povinnou nelze souhlasit, že právní vztah založený spotřebitelskou smlouvou neumožňoval účastníkům vyloučit soudní jurisdikci uzavřením rozhodčí smlouvy či rozhodčí doložky (to není možné až od 1.12.2016, kdy nabyl účinnosti zákon č. 258/2016 Sb., jímž byl novelizován § 7 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení). Z judikatury Ústavního soudu i Nejvyššího soudu vyplývá, že i ujednání o rozhodčí doložce ve spotřebitelské smlouvě lze připustit, respektive nelze je považovat (bez dalšího) za nepřiměřenou podmínku ve smyslu Směrnice Rady č. 93/13/EHS, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, a § 56 obč. zák. a nemůže proto sama o sobě přivodit její neplatnost (usnesení Nejvyššího soudu sp.zn. 30 Cdo 2401/2014).

Jak dovodila judikatura, například Nejvyšší soud v rozsudku sp.zn. 33 Cdo 3121/2010 či Ústavní soud v usnesení sp.zn. II. ÚS 3057/10, jsou ujednání o rozhodčí doložce ve spotřebitelské smlouvě přípustná za předpokladu, že podmínky ustanovení rozhodce garantují spravedlivé řízení a rovné zacházení, což ve vztahu spotřebitel - podnikatel znamená zvýšenou ochranu slabší strany, tj. spotřebitele. Proto v těchto případech je nutno posuzovat přísněji samotnou formulaci rozhodčí doložky a kritéria vztahující se k osobám rozhodců, kteří budou v budoucnu případný spor mezi stranami smlouvy rozhodovat, zejména způsob jejich ustanovení. Vzhledem k povaze spotřebitelské smlouvy je třeba klást zejména důraz na to, aby obě strany měly rovná práva při výběru rozhodců. Jde o požadavek ochrany spotřebitele coby z povahy slabší strany v závazkovém vztahu a ve sporu; proto je třeba klást na náležitosti rozhodčích smluv ve spotřebitelských vztazích, představujících založení odklonu (rozhodčího řízení) od běžného civilního řízení (s plným šetřením práv a oprávněných zájmů účastníků), přísné požadavky.

Odvolací soud nemá za to, že skutečnost, že týž rozhodce rozhodoval ve vícero věcech oprávněné jako žalobce, by měla být důvodem pro vyloučení rozhodce. Zabývá se však k námitce povinné ekonomickou závislostí rozhodce na oprávněné jako věřiteli. Nelze totiž stavět naroveň postavení rozhodce a soudce. Rozhodoval-li by věc soud, byla by jeho věcná příslušnost určena § 9 a § 9a o.s.ř. a jeho místní příslušnost § 84 a následujícími o.s.ř.. Který soudce konkrétně by věc rozhodoval, by vyplývalo z platného rozvrhu práce daného soudu. Tzn. že účastník řízení si nemůže vybrat soud a soudce, který jeho věc projedná. Na rozdíl od rozhodčího řízení, kde jsou to oprávnění, jimiž jsou v naprosté většině případů velcí věřitelé, kteří si vybírají rozhodce, který v jejich věci bude rozhodovat.

Odvolací soud má za to, že výběr rozhodce v projednávané věci byl v rozhodčí smlouvě sjednán transparentně, neboť povinná v okamžiku uzavírání rozhodčí smlouvy znala omezený okruh (13 osob), z nichž je možné rozhodce zvolit, i postup, kým a jakým bude rozhodce zvolen (žalobcem). Rozhodci byli určeni konkrétně uvedením jmen a dalších identifikačních znaků, jejich výčet je stálý a po celou dobu trvání právního vztahu účastníků neměnný. Uvedené ujednání rozhodčí smlouvy je v tomto směru v souladu s § 7 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení. Obdobnou rozhodčí doložku neshledal neplatnou ani Nejvyšší soud ve svém rozsudku sp.zn. 33 Cdo 1616/2014 a Ústavní soud v usneseních sp.zn. II. ÚS 3413/12 nebo IV. ÚS 1281/12.

Závěr o tom, že určení rozhodců je transparentní, však nepostačuje k náležitému posouzení věci a soudu prvního stupně lze vytknout, že se náležitě nevypořádal v tomto směru s argumentací povinné v návrhu na zastavení exekuce.

Odvolací soud nezpochybnuje poukaz oprávněné ve vyjádření k návrhu na zastavení exekuce na to, že v minulosti soudy považovaly za platnou rozhodčí doložku, v níž bylo ujednáno, že majetkový spor rozhodne jeden z osmi jednoznačně určených rozhodců, jehož výběr je na straně podávající rozhodčí žalobu. V rozhodnutích, na která oprávněná odkazuje, se však povinní nedovolávali toho, že byli zkráceni ve svých právech v tom směru, že nemohli nijak ovlivnit uzavření rozhodčí doložky či rozhodčí smlouvy, nenamítali majetkovou závislost rozhodců na věřiteli. Oprávněnou odkazovaná rozhodnutí Vrchního soudu v Praze a Nejvyššího soudu se tedy těmito námitkami, s nimiž přichází povinná, nezabývaly.

Jak uvedl Nejvyšší soud v usnesení sp.zn. 26 Cdo 3631/2015, platnost rozhodčí doložky (smlouvy) je nutno zkoumat nejenom z hlediska transparentnosti výběru rozhodce, ale je třeba důsledně posoudit i další okolnosti, za kterých k uzavření rozhodčí smlouvy (doložky) došlo, a to především z pohledu, zda nejsou v rozporu s dobrými mravy. V této souvislosti Nejvyšší soud v usnesení sp.zn. 30 Cdo 2401/2014 dovedl, že nemá-li spotřebitel žádnou možnost v procesu uzavírání rozhodčí smlouvy či doložky podílet se určitým způsobem na tvorbě jejího obsahu, neboť celá smluvní situace je postavena kategoricky na závěru, že je zde pro spotřebitele - pokud chce dosáhnout poskytnutí určité půjčky, resp. úvěru - pouze jediná možnost, a to zcela a bezvýhradně akceptovat návrh na uzavření rozhodčí smlouvy (doložky) učiněný podnikatelem, tedy včetně podnikatelem určeného (určených) rozhodce (rozhodců), pak nelze mít za to, že za takové situace byly naplněny podmínky pro ochranu spotřebitele coby (presumované) slabší smluvní strany. Ve skutečnosti by se totiž jednalo o podnikatelem předem nastavená kritéria vůči spotřebiteli, zde i v otázce určení konkrétních jmen rozhodců, bez jakékoli možnosti spotřebitele spolupodílet se na obsahu takové rozhodčí smlouvy či doložky. Co do důsledku by se tak jednalo o stav obdobný formulářovým smlouvám. Soudy v těchto situacích proto musejí pečlivě posuzovat, zda takové rozhodčí doložky nejsou neplatné pro jednání přičící se dobrým mravům. K obdobným závěrům dospěl při posuzování podmínek vykonatelnosti rozhodčích nálezů i Ústavní soud (nálezy sp.zn. I. ÚS 199/11 či III. ÚS 4084/12).

Jak vyplývá z judikatury (například usnesení Nejvyššího soudu sp.zn. 26 Cdo 3662/2014, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 101/2015), jakýkoliv druh závislosti, zejména materiální, stejně jako zájem na výsledku projednávání sporu, je kritériem pro posouzení nezávislosti a nestrannosti rozhodce. Jestliže v rozhodčí smlouvě je jmenovitě uvedeným rozhodcem osoba, která má z tohoto důvodu dlouhodobé vztahy s určitým podnikatelem a ze své činnosti rozhodce pro tohoto konkrétního podnikatele má značný ekonomický prospěch, je třeba takovou rozhodčí smlouvu považovat za ujednání způsobující významnou nerovnost, nerovnováhu práv nebo povinností stran v neprospěch spotřebitele ve smyslu § 56 obč. zák.. Je to totiž jen oprávněná, která rozhoduje o okruhu rozhodců ve sporech týkajících se jí poskytovaných úvěrů a dlužník nemá v podstatě žádnou možnost tento výběr ovlivnit.

Odvolací soud zjistil, že v seznamu rozhodců předmětné rozhodčí smlouvy uvedený rozhodce JUDr. Eva Vaňková v posledních letech rozhodla tisíce sporů, k srpnu 2016 cca 27.700, zahájených oprávněnou jako žalobcem, s celkovou odměnou cca 30.000.000,- Kč (při poplatku za rozhodčí řízení v prvním stupni 1.100,- Kč), rozhodce Mgr. Jan Fišer od roku

2009 stovky sporů ročně s odměnou v řádu statisíců Kč ročně. Z uvedeného lze dovodit zjevnou ekonomickou závislost obou rozhodců na oprávněné. Ta je nepochybně motivuje rozhodovat tak, aby jim oprávněná nadále takové spory svěřovala, čemuž odpovídá i obsah rozhodčího nálezu. Těchto důsledků si oprávněná i rozhodci, tedy i Mgr. Jan Fišer, museli být vědomi předem, oprávněná nejpozději při formulaci textu rozhodčí smlouvy, zatímco povinná si jí mohla být vědoma jen stěží, neboť žádná informace v tomto směru nebyla v rozhodčí smlouvě uvedena a ani jí při uzavírání rozhodčí smlouvy sdělena. Tomu ostatně nasvědčuje velké množství sporů, které pro oprávněnou uvedení rozhodci projednávají. Nelze rovněž přehlédnout, že i jiné soudy shledaly ekonomickou závislost dalších rozhodců, uvedených v předmětné rozhodčí smlouvě, na oprávněné. A to konkrétně Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci ve svém rozsudku ze dne 31.8.2011, č.j. 38 ICm 178/2010-77, rozhodce Mgr. Marka Landsmanna (ale i Mgr. Jana Fišera) a Krajský soud v Hradci Králové v usnesení ze dne 23.2.2017, č.j. 22 C 438/2016-97, rozhodce JUDr. Martina Týle.

Odvolací soud má za to, že i kdyby nebyla prokázána ekonomická závislost rozhodce Mgr. Jana Fišera na oprávněné, postačovala by i mnohem zjevnější ekonomická závislost rozhodce JUDr. Evy Vaňkové na oprávněné, aby mohl být učiněn závěr, že ujednání rozhodčí smlouvy, pokud jde o výběr rozhodců, je neplatné. To proto, že uvedení JUDr. Evy Vaňkové jako jednoho ze 13 možných rozhodců není oddělitelné od ostatního obsahu rozhodčí smlouvy, zejména od uvedení ostatních rozhodců, kteří by mohli rozhodovat spor účastníků. Platnost rozhodčí doložky (smlouvy), pokud jde o mechanismus určení rozhodce, je nutno posuzovat k okamžiku jejího uzavření, kdy není zřejmé, který z okruhu rozhodců bude spor skutečně projednávat a rozhodovat a nelze ji činit závislou na tom, kdo bude případně z okruhu všech možných potenciálních rozhodců spor fakticky rozhodovat. V této části jde o určení rozhodce bez možnosti ingerence povinné, navíc rozhodce ekonomicky závislého na oprávněné, a tedy o jednání přičící se dobrým mravům, což činí právní úkon jako celek absolutně neplatným podle § 39 obč. zák.. Přijetí názoru o částečné neplatnosti ujednání o určení rozhodců (§ 41 obč. zák.) by vnášelo nejistotu do právních vztahů účastníků rozhodčího řízení, neboť vykonatelnost rozhodčího nálezu by závisela na tom, který z rozhodců ad hoc o majetkovém sporu rozhodne (viz rozsudky Nejvyššího soudu sp.zn. 33 Cdo 2504/2014, 33 Cdo 2505/2014, 33 Cdo 68/2014, 29 ICdo 10/2013, 33 Cdo 4132/2015). Část rozhodčí smlouvy týkající se určení jednoho z možných rozhodců nelze oddělit od ostatních částí rozhodčí smlouvy, týkající se určení dalších rozhodců.

V projednávané věci povinná neměla možnost výběr rozhodců vůbec ovlivnit. Jak vyplývá z její výpovědi, nebyla o této možnosti informována, stejně jako o možnosti neuzavření rozhodčí smlouvy. Chtěla-li povinná získat úvěr od oprávněné, nezbylo jí, než rozhodčí smlouvu v té podobě, v jaké jí byla oprávněnou předložena, podepsat. To ostatně dokládá i proces uzavírání úvěrové smlouvy, z něhož je patrné, že s povinnou byl sepsán návrh na uzavření úvěrové smlouvy dne 12.11.2013. Týž den s ní byla podepsána rozhodčí smlouva. K uzavření úvěrové smlouvy dochází až 21.11.2013, kdy k návrhu úvěrové smlouvy přistupuje oprávněná. Jinými slovy, rozhodčí smlouva je uzavřena dříve, než smlouva úvěrová.

Odvolací soud má za to, že uvedené skutečnosti znamenají v rozporu s požadavkem přiměřenosti významnou nerovnováhu práv a povinností v neprospěch povinné jako spotřebitele, neboť to byla ona, kdo neměl sebemenší vliv na výběr rozhodců, kteří mohou projednávat její spor s oprávněnou z úvěrové smlouvy, a ani nevěděla o ekonomické závislosti těchto rozhodců na oprávněné, která znamená, že je v jejich zájmu vyhovovat zcela žalobám podaným oprávněnou, aby je i napříště oprávněná nejen zařazovala do seznamu

rozhodců v rozhodčích smlouvách, uzavíraných se spotřebiteli, ale aby je i jako rozhodce vybírala. Výběr rozhodců oprávněnou je tedy v neprospěch povinné jako spotřebitele. Oprávněná předložením spotřebiteli rozhodčí smlouvy v té podobě, v jaké byla podepsána, jako podnikatel nejednala se spotřebitelem poctivě v souladu s očekáváními, které svým jednáním vyvolala. Každý průměrný spotřebitel totiž očekává, podepíše-li rozhodčí smlouvu, že jeho věc projedná rozhodce nezávislý, i ekonomicky, na oprávněné a tedy na způsobu svého rozhodování.

S ohledem na uvedené je podle § 56 odst. 1 obč. zák. třeba předmětnou rozhodčí smlouvu, která byla uzavřena mezi oprávněnou jako podnikatelem a povinnou jako spotřebitelem, hodnotit jako zakázané ujednání, které povinné jako spotřebiteli nepřiměřeně brání v přístupu k ústavně zaručené soudní ochraně jejích práv a povinností (například nálezy Ústavního soudu sp.zn. II. ÚS 2164/10). Podle Ústavního soudu ujednání o rozhodčí doložce ve spotřebitelské smlouvě z ústavněprávního hlediska nelze připustit jen za předpokladu, že podmínky ustanovení rozhodce a dohodnuté podmínky procesního charakteru budou účastníkům řízení garantovat rovné zacházení, což ve vztahu podnikatel spotřebitel znamená zvýšenou ochranu slabší strany, tj. spotřebitele.

Za situace, kdy odvolací soud považuje rozhodčí smlouvu za odporující dobrým mravům, je taková smlouva podle § 39 obč. zák. absolutně neplatná. Bylo proto na místě exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. zastavit.

Poukazovali-li povinná na usnesení Okresního soudu v České Lípě sp.zn. 23 EXE 2480/2016, Okresního soudu v Novém Jičíně sp.zn. 56 EXE 767/2014, Okresního soudu ve Vsetíně sp.zn. 31 EXE 1803/2016 a Okresního soudu v Karviné sp.zn. 46 EXE 1546/2014, je třeba uvést, že všechna byla napadena odvoláním. O odvolání proti prvním třem usnesením nebylo dosud rozhodnuto, usnesení Okresního soudu v Karviné bylo odvolacím soudem zrušeno a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení (viz Infosoud).

Podle § 89, věty první, exekučního řádu dojde-li k zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení zavinil. Toto ustanovení exekučního řádu umožňuje v případě zastavení exekuce uložit účastníkům nahradit exekutorovi, ale i náklady účastníků podle procesního zavinění na zastavení exekuce. Soudní praxe se sjednotila na závěru, že o náhradě nákladů mezi účastníky navzájem se rozhodne podle důvodu, pro který dojde k zastavení exekuce, a jejich procesního zavinění podle principů uvedených v § 271 o.s.ř..

Jak uzavřel Nejvyšší soud v usnesení sp.zn. 21 Cdo 402/2014, které bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 98/2014, a které obstálo před Ústavním soudem (usnesení sp.zn. II. ÚS 2448/2014), došlo-li k zastavení exekuce z důvodu, že exekuční titul nikdy nedisponoval vlastnostmi materiální ani formální vykonatelnosti, neboť byl vydán orgánem (zde rozhodcem), který k tomu neměl příslušnou pravomoc, lze vyvozovat procesní zavinění oprávněné na zastavení exekuce, protože nezachovala potřebnou míru pečlivosti jednak před podáním návrhu na nařízení exekuce a již při volbě pravidel pro výběr rozhodců a dále, když přistoupila k vymáhání pohledávky přiznané exekučním titulem vydaným rozhodcem na základě těchto pravidel určeným; a jednak při provádění exekuce, když nepodala návrh na zastavení exekuce, ačkoliv oprávněná zastoupená advokátem musela být obeznámena s ustálenou judikaturou dovolacího soudu k otázce platnosti rozhodčích doložek. Od těchto závěrů dovolacího soudu nemá odvolací soud důvod se odklánět.

Soudnímu exekutorovi náleží za použití § 90 odst. 1 exekučního řádu na nákladech exekuce odměna ve výši 3.000,- Kč podle § 11 odst. 2 vyhlášky č. 330/2001 Sb., náhrada hotových výloh ve výši 3.500,- Kč podle § 13 odst. 1 uvedené vyhlášky a z těchto částek i náhrada za 21% DPH ve výši 1.365,- Kč. Celkem náklady soudního exekutora činí 7.865,- Kč. Lhůta k jejich plnění byla stanovena podle § 160 odst. 1 o.s.ř..

Povinné náleží podle § 89, věty první, exekučního řádu tyto účelně vynaložené náklady za zastoupení advokátem za řízení před soudem prvního stupně: 50% odměna za dva úkony právní služby po 5.410,- Kč (převzetí a příprava zastoupení, návrh na zastavení exekuce) vycházejí z punktu 628.761,62 Kč (jistina + pětinasobek ročního plnění smluvní pokuty) podle § 7 bod 6, § 8 odst. 2, § 11 odst. 2 písm. e) vyhlášky č. 177/1996 Sb., dvě náhrady hotových výloh po 300,- Kč podle § 11 odst. 2 písm. e) a § 13 odst. 3 uvedené vyhlášky. A 21% náhrada DPH z odměny a náhrad hotových výloh ve výši 2.398,20 Kč. Celkem povinné náleží 13.818,20 Kč. Lhůta k plnění byla stanovena podle § 160 odst. 1 o.s.ř..

Ze všech uvedených důvodů odvolací soud usnesení soudu prvního stupně analogicky podle § 220 odst. 1 o.s.ř. změnil.

O nákladech odvolacího řízení bylo rozhodnuto, jak je uvedeno ve výroku III. tohoto usnesení, za použití § 224 odst. 1, odst. 2 o.s.ř. podle § 142 odst. 1 a § 151 odst. 1 o.s.ř. za situace, kdy v odvolacím řízení byla úspěšná povinná, již náleží náhrada účelně vynaložených nákladů řízení. Jimi jsou 50% odměna za dva úkony právní služby po 5.410,- Kč (účast u dvou odvolacích jednání) vycházejí z punktu 628.761,62 Kč (jistina + pětinasobek ročního plnění smluvní pokuty) podle § 7 bod 6, § 8 odst. 2, § 11 odst. 2 písm. e) vyhlášky č. 177/1996 Sb., dvě náhrady hotových výloh po 300,- Kč podle § 11 odst. 2 písm. e) a § 13 odst. 3 uvedené vyhlášky. A 21% náhrada DPH z odměny a náhrad hotových výloh ve výši 2.398,20 Kč. Celkem povinné náleží 13.818,20 Kč. Lhůta k plnění byla stanovena podle § 160 odst. 1 o.s.ř..

P o u č e n í :

Proti tomuto usnesení je přípustné dovolání, které lze podat do dvou měsíců ode dne doručení jeho písemného vyhotovení k Nejvyššímu soudu České republiky prostřednictvím Okresního soudu v Berouně za předpokladu, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

V Praze dne 24. srpna 2017

Předsedkyně senátu
JUDr. Martina Štolbová, v.r.

Za správnost vyhotovení:
Iveta Šulcová